

trně na mysli ustanovení § 67 c. ř. s. a § 14 nařízení ministra práv ze dne 15. ledna 1917 čís. 32 ř. z., čemuž nasvědčuje i poznámka rekurentova, že se tak děje ve všech věcech chudých, tím spíše arci ve věci opatrovnícké, týkající se obhajoby manželského svazku stran — jako v tomto případě — nemajetných. Leč výše naznačených ustanovení nelze zde užiti, ježto platí jen pro zástupce chudých stran, obhájce svazku manželského však není ani stranou, ani zástupcem stran, ani konečně opatrovníkem, pro některou stranu zřízeným, nýbrž ustanoven jest za tím účelem, by hájil veřejných zájmů na zachování manželství, a to po celé řízení zavedené pro neplatnost manželství neb o rozluce manželství. Není pak zákonného ustanovení, které by soudu poskytovalo možnost, zřídití náměstka nebo zástupce obhájce svazku manželského pro jednotlivé úkony procesní. Nechce-li obhájce svazku manželského vzdáti se toho, by byl položen rok k ústnímu jednání odvolacímu o jeho odvolání, nebo nechce-li osobně se účastniti roku odvolacího po případě sám si zřídití zástupce pro líčení odvolací, musí se spokojiti s tím, že se líčení odvolací provede bez jeho účasti.

Čís. 456.

Odevzdání prohlášením po rozumu §u 428, druhý případ, obč. zák. předpokládá, že přejímatel jest již, arciž bez držitelské vůle, v takovém poměru k věci, že jest s to, by s ní libovolně a výlučně nakládal.

Okolnosti, v nichž lze spatřovati odevzdání znamením, nejsou v § 427 uvedeny výlučně. Stačí všeliké jednání, jehož zvláštním a výlučným účelem jest, projevití určitou vůli, a z něhož lze na venek nepochybně seznati, že došlo k přechodu věci do jmění nabyvatele provázenému přechodem vlády a moci nad věcí.

(Rozh. ze dne 23. března 1920, R I 158/20.)

Žalobkyně byla zůstavitelovou hospodyní, a měla klíče od jeho věci, v bytě se nalézajících. Krátce před svou smrtí prohlásil k ní zůstavitel před svědky, »že jí všechno, jak to stojí a leží, daruje«, při čemž rozkládal rukama a ukázal též na psací stolek, v jehož zámku trčel klíček, a kde byly uzavřeny cenné papíry, podotknuv, že »to, co tam jest, je k tomu, by měla býti z čeho živa«. Žalobkyně tvrdíc, že jí zůstavitel věci daroval, domáhala se na pozůstalosti, by jí byla vydána celá řada věcí nalézajících se v zůstavitelově bytě i mimo něj, jmenovitě pak cenné papíry. Procesní soud první stolice žalobu zamítl a uvedl po stránce právní v důvodech: Smlouva darovací vyžaduje k svému uskutečnění odevzdání věci (§§ 938, 943 obč. zák.), darovací sliby vyžadují dle § 1 zákona ze dne 25. července 1871, čís. 76 ř. zák. ku své platnosti sepsání notářského spisu. V tomto případě odevzdání se nestalo, neboť nebylo na straně nabyvatelky uchopovacího činu (§§ 426, 427 obč. zák.). Okolnost, že žalobkyně jako zůstavitelova hospodyně měla od dřívějšíka od nábytku klíče a věci ve své moci, nemá významu, poněvadž jí je zůstavitel neodevzdal na znamení převodu vlastnictví, nýbrž měla je pouze jako jeho hospodyně v uschování, klíče pak od psacího stolku, v němž byly cenné papíry, jí vůbec nedal, neboť klíč zůstal i po daro-

vacím slibu trčeti v zámku. Avšak ani odevzdání dle § 428 obč. zák. se nestalo, poněvadž toto ustanovení vyžaduje, by »předávající prokazatelným způsobem projevil vůli, že věc od nynějška bude držeti jménem jiného«, to však se zde nestalo, ba žalobkyně ani netvrdí, že by si byl zůstavitel vymínil věci podržet až do své smrti, je prozatím užívat, a podobně. O d v o l a c í s o u d zrušil rozsudek soudu první stolice a uložil mu, by, vyčkaje právomoci, ve věci dále jednal a rozhodl. D ů v o d y: Soud odvolací nesdílí náhledu soudu první stolice, že by se bylo nestalo odevzdání sporných věcí. Jednalo se o zařízení bytu, knihy, prádlo, oděv, obsah příhrad nábytkových (cenné papíry) atd., v celku na sta různých předmětů, v témže bytě se nalézajících. Šlo tedy o »soubor věcí«, při němž zákon (§ 427 obč. zák.) připouští odevzdání znamením. Stačí, když vlastník přejímá odevzdá »nástroj«, přejímatele v držbu uvádějící. Takovým »nástrojem« držby byly v tomto případě klíče, jež zůstavitel zároveň s věcmi žalobkyni, jak zjištěno, byl odevzdal. Ovšem nestalo se tak přímo podáním těchto klíčů, nebyloť toho třeba, když klíče ty tak jako tak byly na dosah ruky. Odevzdání znamením stalo se dále též tím způsobem, že zůstavitel, rozkládaje rukama, na věci předávané takto ukázal. Neboť v tomto případě, kde věci byly v bezprostřední blízkosti strany odevzdávající i strany přejímající, kde odevzdatel ležel nemocen na smrtelném loži, nutno vykládati pojem »nástroje« ve smyslu přenesenějším, asi tak, jak vyjadřují se moderní ustanovení §u 654 něm. obč. zák., v němž se praví, že k převodu držby stačí dohoda stran, je-li nabyvatel k věcem v takovém vztahu, že může vykonávat nad nimi skutečnou moc. (Srv. též § 315 ku konci obč. zák.) A konečně bylo zde i odevzdání prohlášením (§ 428 d r u h á věta obč. zák.) a již toto o sobě by bylo bývalo stačilo k odevzdání věcí. Neboť podle zjištěných okolností projevil zůstavitel dostatečným způsobem svou vůli, by žalobkyně, která věci jeho měla dosud ve své správě jako hospodyně, držela tyto příště z důvodu práva vlastnického. Další otázkou by bylo, zda ze zjištěných okolností také plyne pravá smluvní vůle stran, k darování se nesoucí. Co do darovacího úmyslu na straně zůstavitele zjistil soud první stolice, že zůstavitel svým darovacím slibem, učiněným as před dvěma lety vůči žalobkyni, dal krátce před svou smrtí projev tím způsobem, že prohlásil před svědky, jež si dal zavolati, vůči žalobkyni, že jí věci sporné daruje. Dále zjistil soud první stolice, že zůstavitel svědku říkal, mluvě o bytovém zařízení, že to všechno žalobkyni dal. Již z těchto zjištění vyplývá darovací úmysl zůstavitele více než dostatečně a plyne z nich zejména, že, užil-li zůstavitel výrazu »daruji«, mínil slovo to v přítomném čase, že věci ty dává nebo právě dal, nikoliv snad v čase budoucím, že věci ty teprve někdy dá. Naproti tomu však na straně žalobkyně není věc v tomto směru zcela vysvětlena. Není vysvětleno, proč žalobkyně neujala se hned také vlastnické vlády nad darovanými jí věcmi, a není dále jasně zjištěno, proč nepostarala se o to, by její vlastnické právo bylo zřetelně projevováno a hájeno též při notářském soupisu věcí. Teprve podle toho, jak budou zvláště tyto okolnosti objasněny a vysvětleny, bude lze bezpečně usuzovati, zda také žalobkyně měla pravou vůli smluvní, přijati skutečně jako dar předměty jí odevzdané. Soud první stolice však okolností těchto náležitě neprobral a potřebných zjištění v tom směru neučinil. Byl proto rozsudek podle § 496 čís. 2 a 3 c. ř. s. zrušen a rozhodnuto, jak se stalo.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu žalované pozůstalosti.

Důvody:

Potud lze stěžovatele dáti za pravdu, že o tradici *brevi manu* v tomto případě nemůže být řeči. Vyhledává se k ní dle druhé věty § 428 obč. zák., by přejímatel měl věc ve své moci (detenci), t. j. aby byl k věci v takovém vztahu, že může s ní libovolně a výlučně nakládati, třeba bez vůle, podržeti ji za svou, ve kterémžto posléze naznačeném případě byl by ovšem již držitelem (§ 309 obč. zák.). Žalobkyně však byvši, jak zjištěno, pouhou posluhovačkou nebo hospodyní zůstavitele a nesdílevši s ním společné domácnosti, nebyla detentorkou věci v bytě jeho se nalézajících, byť jí klíče byly svěřeny, neboť nelze tvrditi, že měla nad věcmi onu moc disposiční, o níž výše bylo se zmíněno. Právem však odvolací soud na základě skutečností, v rozsudku prvního soudu zjištěných dospěl k úsudku, že tu byly předpoklady odevzdání ve smyslu § 427 obč. zák. O tom, že jde o věc soubornou, neboli hromadnou, není sporu. Odevzdání takovéto věci může se dle § 427 obč. zák. státi znamením. O kterých znameních lze míti za to, že stačí k odevzdání dle § 427 obč. zák., na to nelze dáti všeobecné odpovědi; záleží tu na okolnostech toho kterého případu, když § 427 obč. zák. nevypočítává výlučně všech možných, pro odevzdání rozhodných znamení, nýbrž jen příkladmo některé uvádí. S povšechného hlediska lze říci tolik, že postačitelná znamení musí býti taková, by se z nich dal nade vši pochybnost, jistě a na venek znatelně poznati vskutku nastalý přechod věci do jmění nabyvatele a v jeho moc a vládu. Znameními pak dlužno rozuměti všechna jednání, která mají zvláštní a výlučný účel, projevití určitou vůli, tedy kromě prohlášení ústních a písemných veškeré výslovné projevy vůle na rozdíl od projevů mlčky se dějících; k znamením patří tudíž na příklad pokynutí hlavy, ukázání prstem, posuňky atd. (Randa). V přítomném případě jest zjištěno, že zůstavitel dne 23. listopadu 1918 odpoledne dal si k sobě zavolati svědky a před nimi prohlásil k žalobkyni, »že tady již dlouho nebude, že jí všechno, jak to stojí a leží, daruje, že si nemá od nikoho dát na to sáhnouti, aby měla býti z čeho živa«. Tyto okolnosti stačí, by dle toho, co svrchu bylo vyloženo, v nich spatřováno býti mohlo odevzdání darovaných věcí znameními. Že nešlo o darování na případ smrti, nýbrž mezi živými, plyne ze zjištění soudu prvního, že zůstavitel po tom, mluvě o bytovém zařízení, vyjádřil se k jinému svědkovi »to bylo všechno moje, ale já jí (žalobkyni) to dal«, při čemž udělal rukou pohyb od jedné strany k druhé. Ovšem nutno vytknouti, že odevzdání mohlo se týkati jen věcí, které byly tenkrát v bytě zůstavitelově, ne však věcí nalézavších se dne 23. listopadu 1918 mimo byt; tyto nelze pokládati za odevzdány. Pro domnělý nedostatek odevzdání ostatních věcí nelze tedy zamítnouti žalobu. Opačný názor prvního soudu jest mylným. Soud odvolací však se zabýval nejen objektivní, nýbrž i subjektivní stránkou darování, totiž smluvní vůlí stran. V té příčině zjistil, že na straně zůstavitelově byl úmysl darovací. O tom, zda žalobkyně měla pravou vůli smluvní, přijmouti jako dar předměty jí odevzdané, vyslovil soud odvolací pochybnosti, a zrušiv proto rozsudek soudu prvního, vrátil věc do první stolice, by v tom směru byla objasněna a vysvětlena. Doplněním

takto nařízeným žalovaná strana nemůže důvodně pokládati se za stíženu, pročez výtku, že soud odvolací nebyl oprávněn, zaváděti nějaké další oficiosní řízení, nemůže býti uznána za opodstatněnou.

Čís. 457.

Vyjímajíc případy §u 759, odstavec druhý obč. zák., nelze v řízení o rozvod nebo rozluku manželství po smrti jednoho manžela pokračovati, by i zesnulý manžel pro záležitost byl zřídil procesního zástupce.

Pokud usnesení ve věcech nesporných nebylo doručeno, může soud od něho upustiti.

(Rozh. ze dne 23. března 1920, R I 159/20.)

Usnesením zemského soudu ze dne 9. října 1919 bylo k manželově žádosti vysloveno, že jeho rozvedené již manželství se rozlučuje. Manžel zemřel dne 10. října 1919 a usnesení shora zmíněné bylo doručeno jeho zástupci dne 11. října 1919. Usnesením ze dne 17. prosince 1919 zrušil zemský soud své původní usnesení, s poukazem k tomu, že nemohlo nabýti účinnosti, byvši doručeno manželovu zástupci až po jeho smrti, a prohlásil zároveň rekurs manželky do původního usnesení bezpředmětným. Rekursní soud zrušil ku stížnosti manželovy dědičky usnesení prvního soudu a přikázal mu, by, vyčkaje pravomoci, předložil rekurs manželky do původního usnesení. Důvody: Dle názoru rekursního soudu nebylo by lze z důvodu, že není zde nikoho, kdo by byl ku stížnosti vlastním jménem oprávněn, napadnouti usnesení, vydané vůči osobě zemřelé, pouze tehdy, kdyby šlo o právo ryze osobní (§ 1448 obč. zák.) neb o pouhý osobní poměr (§ 531 obč. zák.), jež nevyvolávají majetkoprávních účinků. Svazek manželský jest sice takovým čistě osobním poměrem, leč jak uzavření tak i zánik jeho mají v zápětí majetkoprávní účinky, rozdílné od toho, zda svazek zanikl smrtí jednoho z manželů (§§ 757—759 obč. zák.) či soudní rozlukou (§ 1266 obč. zák.). Stěžovatelka jakožto přihlášená universální dědička žadatele o rozluku má právě tak, jako měl zůstavitel, majetkoprávní zájem na tom, zda manželství zaniklo již výrokem o rozluce ze dne 9. října 1919, či teprve smrtí manželovou ze dne 10. října 1919. Ježto dědic představuje zůstavitele a jest považován za touž osobu (§ 547 obč. zák.), jest stěžovatelka oprávněna, by podala stížnost v zastoupení manželovy pozůstalosti. Opačnému mínění prvního soudu nelze přisvědčiti (§ 2 čís. 3, 4, 10 nesp. říz.). V žádosti za rozluku uváděl žadatel, že jest na smrtelném loži a že prosí, by řízení bylo urychleno, ježto by průtahem mohl býti ztracen jeho úmysl odvděčiti se nynější stěžovatelce (dědičce). Z toho však vyplývá, že plná moc, již udělil zůstavitel dne 18. září 1919 svému zástupci, jest plnou mocí ve smyslu § 1022 obč. zák. Dle tohoto ustanovení jest zmocněnec oprávněn i povinen, by i po zmocnitelově smrti dokonal, co započal, nelze-li toho přerušiti, aniž by dědicové zřejmě byli poškozeni, nebo byla-li mu plná moc dána také pro případ zmocnitelova úmrtí. I tohoto důvodu možno tu použití, neboť plná moc, jež byla výslovně udělena pouze pro tuto záležitost rozlukovou, jeví se býti plnou mocí procesní, jež dle § 35 c. ř. s. smrtí zmocnitelovou nezaniká. Usnesení ze dne 9. října 1919 bylo